

Skriften og freden

I Kompendium om Den katolske Kirkes Sociallære¹ indledes en række kapitler med en gennemgang af den bibelske – og dermed spirituelle – baggrund for behandlingen af det pågældende emne - således også kapitel 11 om et kristent syn på fred

Erling Tiedemann (Red.)²

En grundlæggende egenskab

Forud for at være Guds gave til mennesket og et menneskeligt projekt i overensstemmelse med Guds plan, er *fred* først og fremmest en grundlæggende egenskab ved Gud – "Herren er fred":

[I fortællingen om Gideons kaldelse til dommer] sagde Herren til ham: »Fred være med dig! Vær ikke bange, du skal ikke dø!« Der byggede Gideon et alter for Herren og kaldte det »Herren er fred«. Dom 6,23-24a.

Som en afglans af Herrens herlighed længes skabningen efter fred. Gud skabte alt, som eksisterer, og hele skabningen udgør et harmonisk hele, som i alle henseender er godt:

Gud så, at lyset var godt. 1 Mos 1,4. Gud så, at det var godt. 1 Mos 1,10.18.21. Gud så alt, hvad han havde skabt, og han så, hvor godt det var. 1 Mos 1,31

Fundamentet for fred er den grundlæggende relation, som eksisterer mellem ethvert menneske og Gud selv – en relation, præget af retfærd:

Da Abram var nioghalvfems år, viste Herren sig for ham og sagde til ham: »Jeg er Gud den Almægtige! Du skal vandre for mit ansigt og være udadleg.³« 1 Mos 17,1

Som en følge af den viljesakt, hvormed mennesket ved syndefaldet kuldkastede den guddommelige orden, kom verden til at erfare blodsudgydelse og splittelse – jævnfør Bibelens grundfortællinger.

Vold begyndte at optræde i forholdet mellem de enkelte mennesker:

¹ Engelsk udgave: Pontifical Council for Justice and Peace, Compendium of the Social Doctrine of the Church, Libreria Editrice Vaticana, uindbundet, 525 sider, ISBN: 88-209-7651-X. Kompendiet kan ikke bestilles gennem Ste-no-Butikken i København, men kan købes direkte over Internet på adressen www.paxbook.com. Prisen for den engelske udgave er ca. 40 US\$ (max. ca. 240 kr.) inkl. forsendelse. - Se omtalen af kompendiet i [#1009](http://catholica.dk).

² Artiklen er en oversættelse og bearbejdning af indholdet af kompendiets §§ 488-493; bibelhenvi-sninger er erstattet af indsat bibeltekst, og enkelte uddybende eller forklarende noter er tilføjet. Bibeltekster er hentet fra DBS 1992, medmindre andet er anført.

³ "Udadleg" oversætter det hebraiske tillægsord *tâmîn*, egtl. dét, som er komplet, lydefrit og helt rigtigt. Ordet bruges både om menneskets forhold til Gud ("Udadleg skal du være over for Herren din Gud". 5 Mos 18,13) og om et oprigtigt, sandt og loyalt forhold mellem mennesker ("De hader den, der fælder dom i porten, og *den, der siger sandheden* (d.v.s. dén, der taler *tâmîn*), afskyr de". Am 5,10). Sammen med to synonyme, *yāšār* og *šaddiq*, udtrykker ordet *tâmîn* den etiske dimension i menneskers liv, som angår både forholdet til Gud og forholdet til næsten.

Adam lå med sin kone Eva, og hun blev gravid og fødte⁴ Kain. Hun sagde: »Jeg har skabt en mand ved Herrens hjælp.« Dernæst fødte hun hans bror Abel. Abel blev fårehyrde, mens Kain blev agerdyrker. Engang bragte Kain en offergave af jordens afgrøde til Herren. Også Abel bragte en offergave, fedtstykkerne af sit småkvægs førstefødte. Herren tog imod Abels offergave, men Kains offergave tog han ikke imod. Så blev Kain meget vred og gik med sænket hoved. Herren sagde til Kain: »Hvorfor er du vred, og hvorfor går du med sænket hoved? Hvis du gør det gode, kan du se frit op, men hvis du ikke gør det gode, lurer synden ved døren. Den vil begære dig, men du skal herske over den.« Siden talte Kain til sin bror Abel, og da de en dag var ude i det fri, overfaldt Kain sin bror Abel og slog ham ihjel. Da spurgte Herren Kain: »Hvor er din bror Abel?« Kain svarede: »Det ved jeg ikke. Skal jeg vogte min bror?« Herren sagde: »Hvad er det, du har gjort? Din brors blod råber til mig fra jorden. Nu skal du være bandlyst fra den jord, som har spærret sit gab op og drukket din brors blod, som du udgød. Når du dyrker jorden, skal den ikke mere give dig sin grøde. Fredløs og flygtning skal du være på jorden!« Kain sagde til Herren: »Min straf er for stor at bære. Nu jager du mig bort fra agerjorden, og jeg må skjule mig for dig og være fredløs og flygtning på jorden; så kan enhver, der møder mig, slå mig ihjel.« Men Herren sagde til ham: »Nej, hvis nogen slår Kain ihjel, skal det hævnnes syv gange.« Og han satte et mærke på Kain, for at ingen, der mødte ham, skulle slå ham ihjel. Så forlod Kain Herren og slog sig ned i landet Nod⁵ øst for Eden. 1 Mos 4,1-16

– og splittelse kom ind i det menneskelige samfund:

Hele jorden havde samme sprog og samme tungemål. Da de brød op mod øst, stødte de på en dal i landet Sinear, hvor de slog sig ned. De sagde til hinanden: »Kom, lad os stryge teglsten og brænde dem hårde!« De brugte tegl som sten og asfalt som mørtel. Så sagde de: »Lad os bygge en by med et tårn, som når op til himlen, og skabe os et navn, for at vi ikke skal blive spredt ud over hele jorden.« Herren steg ned for at se byen og tårnet, som menneskene byggede. Så sagde Herren: »Se, de er ét folk med samme sprog. Når de begynder at handle sådan, vil intet af det, de planlægger, være umuligt for dem. Lad os stige derned og forvirre deres sprog, så de ikke forstår hinanden.« Så spredte Herren dem derfra ud over hele jorden, så de måtte holde op med at bygge byen. Derfor hedder den Babel,⁶ for dér forvirrede Herren sproget på hele jorden, og derfra spredte Herren menneskene ud over hele jorden. 1 Mos 11,1-9

Fred og vold kan ikke trives sammen, og hvor der er vold, ønsker Gud ikke et tempel:

David sagde til sin søn Salomo: »Jeg havde besluttet at bygge et hus for Herren min Guds navn. Men Herrens ord kom til mig; han sagde: »Meget blod har du udgydt, og store krige har du ført. Du skal ikke bygge et hus for mit navn, fordi du har udgydt meget blod på jorden for mine øjne. Men du skal få en søn. Han skal være en fredens mand; jeg vil skaffe ham fred for alle hans fjender på alle sider. Han skal hedde Salomo,⁷ for i hans dage vil jeg sende fred og ro over Israel. 1 Krøn 22,7-9

Fred er mere end fravær af krig

I den bibelske åbenbaring fremstår fred som meget mere end det simple fravær af krig. Fred repræsenterer hele livets fylde:

Min pagt med ham var, at jeg gav ham livet og freden. Mal 2,5a

– og langt fra at være resultatet af menneskeværk er fred en af de største gaver, som Gud tilbyder til alle mennesker, og den fører lydighed mod den guddommelige plan med sig. Fred er virkningen af den velsignelse, som Gud lyser over sit folk:

Herren løfte sit ansigt mod dig og give dig fred. 4 Mos 6,26

Denne fred indebærer velfærd og frugtbarhed:

Gid du ville lytte til mine befalinger, så blev din fred som en flod og din retfærdighed som havets bølger, så blev dit afkom som sandet, dine efterkommere som sandskorn, deres navn ville ikke blive udsløjet og ikke blive tilintetgjort for mine øjne. Es 48,18- 19

⁴ På hebraisk er der ordspil mellem Kain og skabt.

⁵ På hebraisk er der ordspil mellem Nod og flygtning (v 14)

⁶ På hebraisk er der ordspil mellem Babel og forvirrede.

⁷ På hebraisk er der ordspil mellem Salomo (Shelomoh) og fred (shalom)

Herrens fred giver lykke og fremgang:

[Når Herren skaber fred med en mur om Jerusalem,] skal alle dine sønner være oplært af Herren, dine sønner får stor lykke, du skal grundfæstes på retfærdighed. Undertrykkelsen er langt borte, du skal ikke frygte, rædslen skal ikke nå dig. Es 54,13-14

– befrier fra frygt:

Jeg vil give jer fred i landet, så I kan gå til ro, uden at nogen skræmmer jer op, og jeg vil udrydde rovdyrene i landet. Sværd skal ikke hærge jeres land. 3 Mos 26,6

– og glæder hjertet:

Der er svig i hjertet hos dem, der udtænker ondt, glæde hos dem, der har planer om fred. Ordsp 12,20

Fred er samfundslivets mål

Fred er målet for livet i det menneskelige samfund. Det bliver i særlig grad klart i den messianske vision for fred: Når alle mennesker drager op til Herrens hus, og han lærer dem sine veje, og de følger fredens veje:

Til sidst skal det ske, at Herrens tempelbjerg står urokkeligt, højt over bjergene, knejsende over højene. Alle folkeslag skal strømme dertil, talrige folk skal drage af sted og sige: »Kom, lad os drage op til Herrens bjerg, til Jakobs Guds hus; han skal vise os sine veje, og vi vil gå på hans stier. For belæringen udgår fra Zion og Herrens ord fra Jerusalem.« Han skal skifte ret mellem folkeslagene, fælde dom blandt talrige folk. De skal smede deres sværd om til plovjern og deres spyd til vingårdsknive. Folk skal ikke løfte sværd mod folk, og de skal ikke mere oplæres til krig. Jakobs hus, kom, lad os vandre i Herrens lys. Es 2,2-5

En ny verden med en fred, der omfatter hele naturen, er forjættelsen om den messianske tid:

Ulven skal bo sammen med lammet, panteren ligge sammen med kiddet; kalv og ungløve græsser sammen, en lille dreng vogter dem. Koen og bjørnen bliver venner, deres unger ligger sammen, og løven æder strå som oksen. Spædbarnet leger ved slangens hule, det lille barn stikker sin hånd ind i hugormens hul. Ingen volder ondt eller ødelæggelse på hele mit hellige bjerg; for landet er fyldt med kundskab om Herren, som vandet dækker havets bund. Es 11,6-9

– og Messias er selv fredens fyrste:

For et barn er født os, en søn er givet os, og herredømmet skal ligge på hans skuldre. Man skal kalde ham Underfuld Rådgiver, Vældig Gud, Evigheds Fader, *Freds Fyrste*. Es 9,5

Hvor end hans fred hersker; hvor den er til stede, om det så kun er delvist, så vil ingen dog længere være i stand til at fylde Guds folk med frygt:

De skal græsse og lejre sig, og ingen jager dem bort. Sef 3,13b

Da bliver der tale om varig fred, thi hvis kongen regerer i overensstemmelse med Guds retfærdighed, vil retfærd blomstre, og freden være overvældende,

[thi] som regnen falder på nyslåede enge, som regndråber væder jorden, skal retfærdighed blomstre i hans dage og freden være stor, til månen forgår. Sl 72,6-7

Gud længes efter at give freden til sit folk:

Nu vil jeg høre, hvad Gud siger, Herren taler jo fred til sit folk, til sine fromme, de må ikke vende sig til dårskab. Hans frelse er dem nær, der frygter ham, og herligheden skal bo i vort land. Sl 85,9-10

– og lyttende til, hvad Gud har at sige til sit folk om fred, hører salmisten disse ord:

Troskab og sandhed mødes, retfærdighed og fred kysser hinanden. Sl 85,11

Forjættelsen om fred

Det løfte om fred, som løbende findes gennem hele Det gamle Testamente, når sin opfyldelse i Jesu egen person. Fred er den messianske egenskab par excellence; alle andre positive virkninger af frelsen er indeholdt i den. Det hebraiske ord "shalom" udtrykker denne meningsfylde i ordets etymologiske betydning af "fuldendthed":⁸

Stort er herredømmet, freden uden ophør over Davids trone og over hans rige, så han kan grundfæste det og understøtte det med ret og retfærdighed fra nu af og til evig tid. Hærskarers Herres nidkærlighed skal udvirke dette. Es 9,6

Du, Betlehem, Efrata, du er lille blandt Judas slægter. Fra dig skal der udgå én, som skal være hersker i Israel; hans udspring er i fortiden, i ældgamle dage. Men han skal prisgive dem, indtil den fødende kvinde har født, og resten af hans brødre vender tilbage til israelitterne. Da skal han træde frem og vogte i Herrens styrke, i Herren sin Guds navns storhed; de skal bo trygt, for hans magt når til jordens ender. Han skal være fredens herre. Mika 5,1-4a

Messias' Rige er netop et fredens rige:

[Herren er den,] som skaber *fred* i det højeste. Job 25,2

Herren giver sit folk styrke, Herren velsigner sit folk med *fred*. Sl 29,11

De sagtmødige skal arve landet, de fryder sig ved megen *fred*. Sl 37,11 (1931-oversættelse)

Bjergene skal bære *fred* for folket, og højene retfærdighed. Retfærdighed skal blomstre i hans dage, og *freden* være stor, til månen forgår. Sl 72,3.7

Herren taler *fred* til sit folk, til sine fromme, de må ikke vende sig til dårskab. Troskab og sandhed mødes, retfærdighed og fred kysser hinanden. Sl 85,9.11

Megen *fred* har de, der elsker din lov, og intet bliver til anstød for dem. Sl 119,65 (1931-oversættelse)

Fred over Israel! Sl 125,5c og Sl 128,6

[Herren] skaber *fred* i dit land og mætter dig med hvedens fedme. Sl 147,14

Jeg er en mur, Mine bryster tårne. Da blev jeg i hans øjne som en, der finder *fred*. Højs 8,10 (1931-oversættelse)

Du bevarer *freden*, for de stoler på dig. Herre, du skænker os *fred*, for alt, hvad vi har gjort, har du udført for os. Es 26,3b.12

Retfærdighed skaber *fred*, retfærdighed bringer ro og tryghed til evig tid. Mit folk skal bo på *fredens* boplads, i boliger, hvor tillid råder, på hvilesteder, hvor de kan være sorgløse. Es 32,17-18

Hvor herligt lyder budbringerens fodtrin hen over bjergene! Han forkynder *fred*, han bringer godt budskab og forkynder frelse. Han siger til Zion: »Din Gud er konge.« Es 52,7

For bjergene kan rokkes og højene vakle, men min troskab mod dig rokkes ikke, og min *fredspagt* vakler ikke, siger Herren, der viser dig barmhjertighed. Es 54,10

Hos de sørgende skaber jeg læbernes frugt: *Fred, fred* for den, der er langt borte, og for den, der er nær, siger Herren, og jeg helbreder dem. Es 57,19

Jeg gør *fred* til din øvrighed og retfærdighed til din hersker. Es 60,17b

Se, jeg leder til hende *fred* som en svulmende flod og folkenes rigdom som en strøm; hendes spæde skal bæres på hofte, og kærtegn får de på skød. Es 66:12 (1931-oversættelse)

Husets kommende herlighed bliver større end den tidligere, siger Hærskarers Herre. På dette sted giver jeg *fred*, siger Hærskarers Herre. Hagg 2,9

Bryd ud i jubel, Zions datter, råb af fryd, Jerusalems datter! Se, din konge kommer til dig, retfærdig og sejrrig, sagtmodig, ridende på et æsel, på en æselhoppes føl. Jeg tilintetgør vognene i Efraim og hestene i Jerusalem, krigsbuene skal tilintetgøres. Han udråber *fred* til folkene, han hersker fra hav til hav og fra floden til jordens ender. Zak 9,9-10

⁸ Den hebraiske ordstamme ŠLM har at gøre med fuldendthed, helhed, sundhed, uskadthed, velfærd, fred.

Mange andre steder fra GT kunne endnu nævnes.

Jesus "er vor fred", Ef 2,14. Han har nedbrudt fjendskabets mur mellem menneskene og forsonet dem med Gud:

Han er vor fred. Han gjorde de to parter til ét,⁹ og med sin legemlige død nedrev han den mur af fjendskab, som skilte os. Han satte loven med dens bud og bestemmelser ud af kraft for i sig at skabe ét nyt menneske af de to og således stifte fred og for ved korset at forsoner dem begge med Gud i ét legeme, og dermed dræbte han fjendskabet. Ef 2,14-16

Enkelt og effektivt peger Paulus her på den radikale motivation, der skal anspore kristne til at leve et fredens liv og påtage sig en fredens mission.

Aftenen før sin død taler Jesus om sin kærlighedsrelation med sin far og den kraft til at skabe enhed, som denne kærlighed udruster hans disciple med.

Det er en afskedstale, som åbenbarer den dybeste mening med hans liv, og som kan betragtes som en opsummering af hele hans lære. Han giver dem sin fred som en besegling af hans åndelige testamente:

Fred efterlader jeg jer, min fred giver jeg jer; jeg giver jer ikke, som verden giver. Jeres hjerte må ikke forfærdes og ikke være modløst! Joh 14,27a

Den opstandne Herres ord er ikke anderledes; hver gang han efter opstandelsen møder sine disciple, modtager de den samme hilsen og den samme fred:

»Fred være med jer!« Luk 24,36; Johs 20,19.21.26

Kristi fred er forsoning

Kristi fred er i første række forsoning med Faderen, som kommer i stand ved den tjeneste, som Jesus betror sine disciple, og som skal begynde med forkyndelsen af fred:

Når I kommer ind i et hus, skal I først sige: Fred være med dette hus! Luk 10,5.¹⁰

Fred er dermed forsoning med sine brødre og søstre, thi i Fadervor, som Jesus lærte os, er den tilgivelse vi beder Gud om forbundet med den tilgivelse, vi tilstår vore brødre og søstre:

... og forlad os vor skyld, som også vi har forladt vore skyldnere. Matt 6,12.¹¹

Med denne dobbelte forsoning kan de kristne blive fredsstiftere og således få del i Guds Rige – helt i overensstemmelse med, hvad Jesus forkynder i Saligprisningerne:

Salige er de, som stifter fred, for de skal kaldes Guds børn. Matt 5,9

Fred og forkyndelse

En bestræbelse for fred kan aldrig adskilles fra en forkyndelse af det evangelium, der retter sig til alle mennesker, og som netop er "godt budskab om fred":

Det er det ord, Gud sendte til Israels børn, da han forkyndte fred ved Jesus Kristus; han er alles Herre. ApG 10,36.¹²

⁹ Næmlig hedninger og jøder

¹⁰ *Jævnfør tillige:* Til alle Guds elskede i Rom, som er kaldet til at være hellige. Nåde være med jer og fred fra Gud, vor Fader, og Herren Jesus Kristus! Rom 1,7

¹¹ De ældste håndskrifter har læsemåden "har forladt", som bruges her

¹² *Jævnfør tillige:* Så stå da fast, spænd sandhed som bælte om lænden, og ifør jer retfærdighed som brynje, og tag som sko på fødderne villighed til at gå med fredens evangelium. Ef 6,14-15

I centrum for "evangeliet om fred" (Ef 6,15, se note 11) står stadig korsets mysterium, thi freden fødes ud af Kristi offer:

Men han blev gennemboret for vore overtrædelser og knust for vore synder. Han blev straffet, for at vi kunne få fred, ved hans sår blev vi helbredt. Es 53,5

Den korsfæstede Jesus har overvundet splittelser, genskabt fred og forsoning og bragt opstandelsens frelse til menneskeheden – og lige netop gjort dette ved sit kors:

For han er vor fred. Han gjorde de to parter til ét, og med sin legemlige død nedrev han den mur af fjendskab, som skilte os. Han satte loven med dens bud og bestemmelser ud af kraft for i sig at skabe ét nyt menneske af de to og således stifte fred og for ved korset at forsone dem begge med Gud i ét legeme, og dermed dræbte han fjendskabet. Og han kom og forkyndte fred for jer, der var langt borte, og fred for dem, der var nær. For gennem ham har både vi og I i én ånd adgang til Faderen. Ef 2,14-18